

Plejefamilie er bedre end institution i de mildere anbringelsessager

Børn, der anbringes i plejefamilier, klarer sig i gennemsnit bedre senere i livet end børn, der bliver anbragt på en institution.

Det viser en ny analyse af anbringelsessager, der tager udgangspunkt i familier, der får anbragt et eller flere af deres børn, men ikke dem alle, dvs. overvejende de lidt mildere sager. Der er i analysen taget højde for, at det er forskellige typer af børn med forskellige typer af problemer, som henvises til de to anbringelsesformer.

Det viser sig, at det på væsentlige punkter går plejefamilieanbragte børn bedst senere i livet. I analysen indgår to mål for, hvordan det går børnene den dag, de som 18-årige kan betegne sig selv som voksne. Nemlig, om de er i gang med en uddannelse, og om de har fået en eller flere domme for kriminalitet. Og resultatet er klart: De plejefamilieanbragte klarer sig bedst i forhold til uddannelse og kriminalitet.

"Rent teknisk har vi sammenlignet hvert enkelt anbragte barn med sine egne søskende, som ikke oplever anbringelse. På den måde har vi rensset for det faktum, at de institutionsanbragte børn typisk er mere socialt udfordrede end plejefamilieanbragte. Selv når man på den måde renser for børnenes baggrund, viser det sig altså, at anbringelse i plejefamilier giver det bedste udgangspunkt," siger seniorforsker Signe Hald Andersen.

Sammenligningen af de to anbringelsesformer indgår i en ny bog, *Når man anbringer et barn II. Årsager, effekter af anbringelsesforanstaltninger og konsekvenser*, som udgives af Rockwool Fondens Forskningsenhed.

Længere er bedre

I bogen analyseres en række forskellige spørgsmål om anbragte børn. Et af de mere overraskende resultater er, at

længerevarende anbringelse kan være at foretrække frem for kortere forløb. Den længere anbringelse har positive effekter senere i livet både i forhold til indkomst, ledighedsgrad og kriminalitet.

Derudover analyseres en problemstilling, som i løbet af de senere år er blevet mere og mere aktuel. Nemlig, om der er fordele ved at benytte familiens netværk – bedsteforældre, onkler, tanter og venner – når man har brug for at anbringe et barn. Den helt korte version af svaret er *nej*. Kun i bestemte tilfælde, hvor børn anbringes hos slægtninge med særligt gode kompetencer, ser der ud til at være fordele i form af færre spontant afbrudte anbringelsesforløb.

Endelig viser en analyse af udgifterne til anbringelser, at disse har ligget relativt stabilt siden årtusindskiftet.

"Fra tid til anden rammes danske medier af historien om, at udgifterne til anbringelser er eksploderet de senere år. Men det er ikke korrekt. Siden år 2000 har de ligget på samme niveau, nemlig 15 til 17 mia. kr. om året i faste 2011-priser," siger Signe Hald Andersen.

Indhold

Uændrede udgifter til anbringelse af børn og unge De samlede udgifter til anbringelser af børn og unge er – trods regelmæssige historier om det modsatte – <i>ikke</i> eksploderet i de seneste år	3
Risikoen for at blive anbragt uden for hjemmet er faldende Gennem det seneste årti er børns risiko for at blive anbragt uden for hjemmet i løbet af barndommen blevet stadigt mindre	4
Børn med ikke-vestlig baggrund har større risiko for at blive anbragt uden for hjemmet Ikke-vestlige drenge har en næsten dobbelt så høj risiko for at blive anbragt uden for hjemmet som drenge og piger med dansk baggrund	5
Plejefamilie giver anbragte børn et bedre udgangspunkt end institution Børn anbragt i plejefamilier har større sandsynlighed for at være under uddannelse og mindre risiko for at blive kriminelle, når de når voksenlivet	6
Længere tids anbringelse har positive konsekvenser senere i livet Børn, der er anbragt op til et år længere, klarer sig markant bedre senere i livet end dem med en kortere anbringelsestid	7
Slægtsanbringelser giver ikke flere sammenbrud end andre anbringelser En anbringelse af et barn hos familie og slægtninge er hverken i større eller mindre risiko for at bryde sammen end andre typer af familiepleje	9
Når barnet bliver anbragt, kommer far mere på overførselsydelse Fædre, der får et barn anbragt, har større tendens til at få overførselsindkomster	10
Fødselsvægten har – i sig selv – betydning for risikoen for anbringelse Børn, der vejer mindre end 2.500 gram ved fødslen, har en forhøjet risiko for at blive anbragt	11
Færre børn bliver anbragt uden for hjemmet, når far får samfundstjeneste i stedet for fængsel Samfundstjeneste sænker risikoen for anbringelse blandt børn af afsonere	13
Et overblik Et samlet overblik over bogens analyser og konklusioner	15

Analysens publicering

Signe Hald Andersen og Peter Fallesen med bidrag af Mette Ejrnæs, Natalia Emanuel, Astrid Estrup Enemark, Bjarne Madsen og Christopher Wildeman. *Når man anbringer et barn II. Årsager, effekter af anbringelsesforanstaltninger og konsekvenser.* Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Uændrede udgifter til anbringelser af børn og unge

De samlede udgifter til anbringelser af børn og unge er – trods regelmæssige historier om det modsatte – *ikke* eksploderet de seneste år. De har lige siden årtusindskiftet ligget på samme niveau, nemlig på omkring 15-17 mia. kr. om året.

Det viser en undersøgelse af de samlede udgifter, hvor der er taget højde for inflation ved at lave sammenligningen i faste 2011-priser.

Som det fremgår af figur 1, løb udgifterne tilbage i år 2000 op i knap 16 mia. kr. Mere præcist blev der det år brugt 15,5 mia. kr. – et beløb der i 2011 tilsvarende lød på 16,1 mia. kr. målt i faste 2011-priser. Der har altså ikke – i løbet af den 11 år lange periode – været tale om nogen eksplosiv vækst i udgifterne til anbringelser af børn og unge. Tværtimod har omrádet i udpræget grad været stabilt, rent økonomisk.

Ændret finansieringsmodel

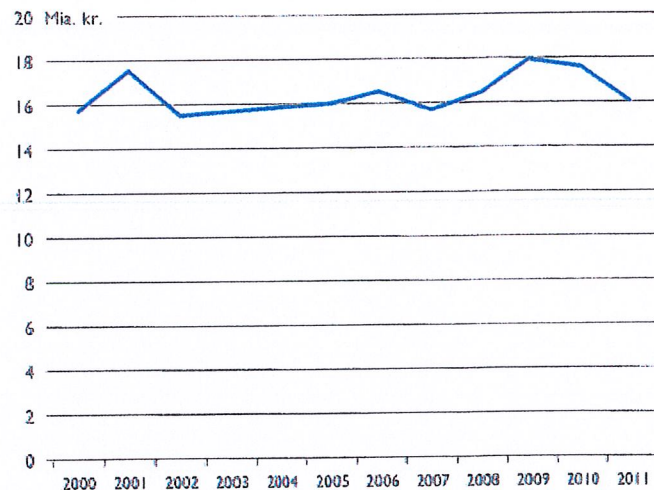
På trods af, at de samlede udgifter altså ikke har udviklet sig meget over de seneste mange år, finder historierne om stigende udgifter alligevel jævnlige vej til avisernes spalter.

Ifølge Rockwool Fondens Forskningsenheds analyse af udgifterne til anbringelser ser forklaringen ud til at skulle findes i, at kommunerne har oplevet stigende udgifter til anbringelser, fordi de har overtaget en stadig større del af de samlede udgifter.

Det skyldes, at der siden årtusindskiftet er gennemført to ændringer af finansieringsmodellen, der afgør, hvordan staten og kommunerne deles om udgifterne. Ændringerne, der trådte i kraft i henholdsvis 2002 og 2007, er gennemført med det sigte, at kommunerne – der træffer afgørelser om at anbringe børn og unge uden for hjemmet – også skal bære det økonomiske ansvar.

Fordelingen stat og kommune imellem fremgår af tabel 1. Før reformen i 2002 bar kommunerne 64 pct. af de samlede udgifter til anbringelser. Det steg med reformen til 74 pct. Efter kommunalreformen i 2007 overtog kommunerne det ful-

FIGUR 1
Samlede driftsudgifter til anbringelser af børn og unge (faste priser), 2000-2011

KILDE: ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

Udgifterne til forebyggende foranstaltninger og anbringelser af børn og unge har været stabile de seneste år. Mens de ved årtusindskiftet lå på godt 15 mia. kr., var der i 2011 tale om godt 16 mia. kr. i faste 2011-priser.

de finansieringsansvar. Samtidig overtog kommunen dog også en del af de tidligere amters beskatningsgrundlag, hvorved kommunernes relative udgiftsniveau er forblevet nogenlunde konstant.

TABEL 1
Kommunernes andel af de samlede udgifter til anbringelser

	Pct.
Før 2002	64
2003	74
2008	100

KILDE: ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

Kommunernes andel af de samlede udgifter til anbringelser af børn og unge er steget i løbet af 00'erne. Før 2002 bar kommunerne 64 pct. af udgifterne. I 2008 stod de helt for finansieringen af anbringelserne.

Risikoen for at blive anbragt uden for hjemmet er faldende

I løbet af det seneste årti er børns risiko for at blive anbragt uden for hjemmet i løbet af barndommen blevet stadigt mindre.

Det viser en analyse af anbringelser af børn uden for hjemmet i perioden fra 1998 til 2010, som Rockwool Fondens Forskningsenhed har gennemført.

Analysen besvarer spørgsmålet om, hvor stor risiko 0-17-årige børn har for at blive anbragt for første gang henover barndommen et givent år. Det vil altså sige, at børn, der tidligere har været anbragt, løbende udelades i analysen.

Resultatet fremgår af figur 2. Den viser, at risikoen for, at et barn oplever at blive anbragt uden for hjemmet for første gang i sit liv, udviser et markant samlet fald i den opgjorte periode.

I 2010 var risikoen for at blive anbragt henover barndommen på 2,6 pct. Det vil sige, at knap tre af 100 tilfældigt udvalgte børn i alderen 0-17 år, som ikke tidligere havde været anbragt uden for hjemmet, i løbet af barndommen ville blive anbragt for første gang der.

Analysen – der bygger på oplysninger, som kommunerne løbende rapporterer til Danmarks Statistik og Den Sociale Ankestyrelse – viser samtidig, at risikoen for

TABEL 2
Andel af danske børn i alderen 0-17 år, der er anbragt uden for hjemmet pr. 31. december i året

	Pct
1998	1,4
2001	1,6
2004	1,5
2007	1,5
2010	1,3

KILDE ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

Anbragte børn udgør en nogenlunde stabil andel af det samlede antal børn i Danmark. I 2010 var andelen af anbragte børn 1,3 pct. I 1998 var andelen marginalt højere. Næmlig 1,4 pct.

at blive anbragt i løbet af barndommen var mere end dobbelt så stor i 1998. Næmlig 5,5 pct.

Længere anbringelser

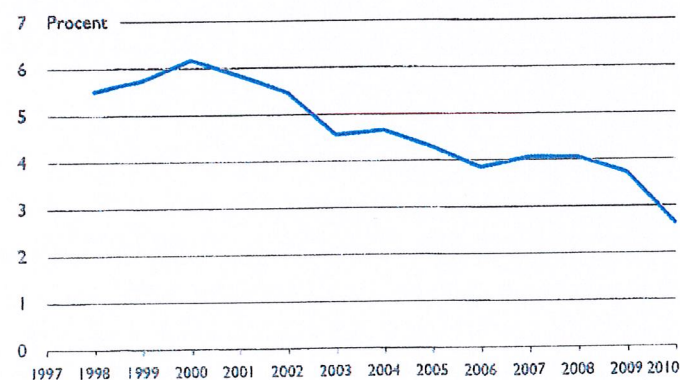
Når risikoen for at blive anbragt uden for hjemmet er faldet over perioden, skulle man umiddelbart forvente, at andelen af børn, der er anbragt uden for hjemmet på et givet tidspunkt, også er faldet.

Men sådan er det ikke gået. Andelen af børn i alderen 0-17 år, der er anbragt, har ligget nogenlunde stabilt i perioden fra 1998 til 2010. I 1998 var andelen 1,4 pct. I 2010 var andelen 1,3 pct.

Forklaringen er, at de – stadig færre – børn, der bliver anbragt, bliver anbragt uden for hjemmet i længere tid.

Selvom det typisk er en voldsom omvæltning i ens liv at blive anbragt uden for sine vante rammer, er det ikke nødvendigvis en dårlig udvikling, at anbringelserne varer længere. I hvert fald viser en analyse af anbringelsernes varighed, at blandt de børn, der er anbragt, er de, der er anbragt i længere tid, også dem, der klarer sig bedst efterfølgende. Læs nærmere om denne analyse i artiklen side 7.

FIGUR 2
0-17-åriges risiko for at blive anbragt i løbet af barndommen, 1998-2010

KILDE ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

Risikoen for at blive anbragt uden for hjemmet er generelt faldet i perioden fra 1998 til 2010. I 2010 var risikoen for, at et barn i 0-17-års alderen i løbet af barndommen blev anbragt for første gang i sit liv mindre end 3 pct. I 1998 var risikoen mere end dobbelt så høj.

Børn med ikke-vestlig baggrund har større risiko for at blive anbragt uden for hjemmet

Børn af forældre med ikke-vestlig baggrund anbringes i højere grad uden for hjemmet i løbet af barndommen end børn af dansk oprindelse.

Det viser en analyse af de forskellige børnegruppers risiko for at blive anbragt uden for hjemmet i løbet af deres første 18 leveår.

Analysen viser, at ikke-vestlige drenge skiller sig ud. I 2010 er deres risiko næsten dobbelt så høj som risikoen blandt drenge og piger med dansk baggrund. Ikke-vestlige piger har også en højere risiko end etnisk danske piger, men forskellen er ikke nær så stor.

Af figur 3 fremgår etnisk danske og ikke-vestlige drenge og pigers risiko for at blive anbragt uden for hjemmet i løbet af barndommen i henholdsvis 2003 og 2010.

I 2003 var risikoen for, at en ikke-vestlig dreng blev anbragt uden for hjemmet i løbet af sin barndom på 6,8 pct. Ikke-vestlige piger havde en risiko på 5,1 pct., mens danske drenge og pigers risiko var på henholdsvis 4,5 og 4,2 pct. henover barndommen.

Som det fremgår af artiklen side 4, skete der et generelt fald i børns risiko for at blive anbragt i årene fra 1998-2010. Det ses i figur 3, hvor der for alle grupper er sket et fald i risikoen for at blive anbragt fra 2003 til 2010.

Uanset dette generelle fald består forskellene de etniske grupper imellem. Ikke-vestlige drenge havde en risiko for at blive anbragt uden for hjemmet i 2010 på 5,5 pct. mod etnisk danske drenge på 2,6 pct. For piger var de tilsvarende andele henholdsvis 3,1 og 2,3 pct.

Det er ikke helt selvindlysende, hvor-

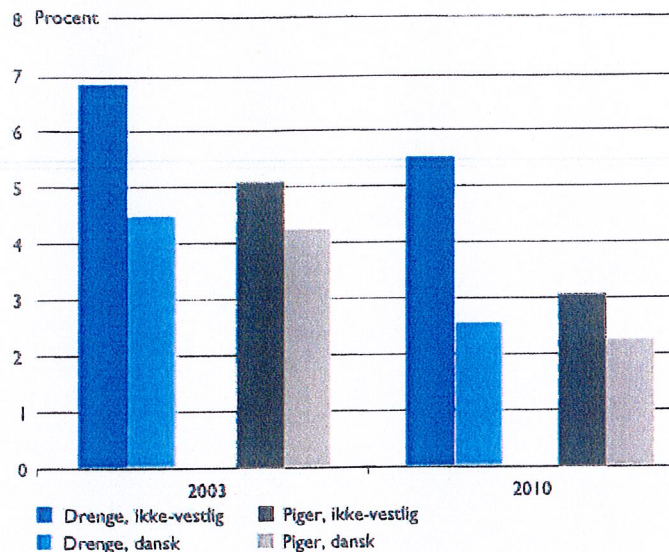
Oprindelse – en definition

I sammenligningen har vi anvendt den samme definition af etniske grupper som Danmarks Statistik:

- Børn, der har mindst én dansk forælder, betragtes som danske.
- Børn, der har forældre med ikke-vestlig baggrund, betragtes som ikke-vestlige.

Det har ingen betydning, om barnet er født i eller uden for Danmark.

FIGUR 3
Kumulativ risiko for at blive anbragt uden for hjemmet i løbet af barndommen, fordelt på køn og etnicitet. 2003 og 2010

KILDE ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

Ikke-vestlige børn har større risiko for at blive anbragt uden for hjemmet end danske børn. I 2010 havde danske drenge og piger en risiko for at blive anbragt i løbet af barndommen på godt og vel to pct. Ikke-vestlige drenge og piger havde samme år en risiko på henholdsvis fem og tre pct.

for ikke-vestlige børn har en større risiko for at blive anbragt uden for hjemmet end danske børn.

På den ene side er det velkendt, at personer med ikke-vestlig oprindelse – som gruppe – er relativt dårligere stillet end andre på en række parametre. På den anden side kan der være kulturelle barrierer, der sætter mindre fokus på anbringelse inden for gruppen.

Store og stigende kønsforskelle mellem ikke-vestlige drenge og piger

Samlet set springer forskellene mellem ikke-vestlige drenge og piger frem som et meget iøjnefaldende resultat, både når det gælder 2003 og 2010. I begge årene havde de ikke-vestlige drenge en øget ri-

siko på i omegnen af 2 procentpoint for at blive anbragt i forhold til ikke-vestlige piger. Det vil sige, at ikke-vestlige drenge sandsynlighed for at blive anbragt i løbet af barndommen var 33 pct. højere end ikke-vestlige pigers i 2003 og 76 pct. højere i 2010.

Plejefamilie giver anbragte børn et bedre udgangspunkt end institution

Hvis du går efter barnets tarv, så vælg plejefamilie!

Sådan bør budskabet være til sagsbehandlere, der fagligt er i tvivl om, hvorvidt et barn skal i pleje hos en familie eller anbringes på institution.

Det viser en analyse, der rent statistisk påviser, hvordan det siden går de anbragte børn på to væsentlige områder, nemlig i forhold til uddannelse og kriminalitet. Helt konkret har børn anbragt i plejefamilier umiddelbart en 12 procentpoint større sandsynlighed for at være i uddannelse

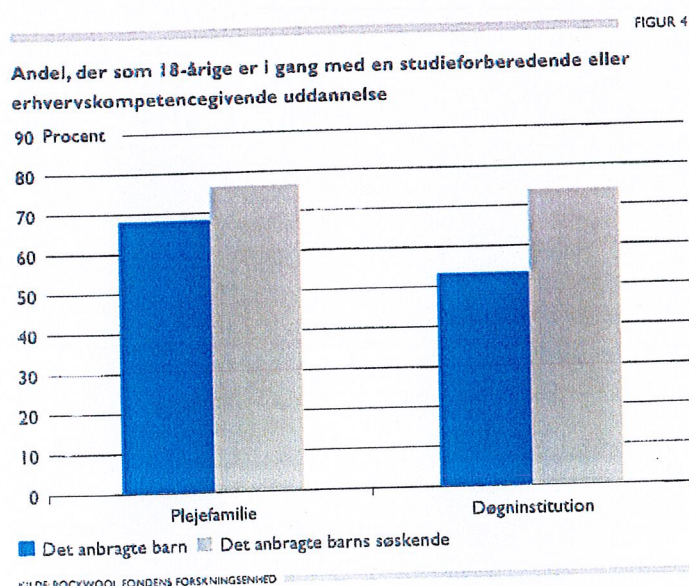
som 18-årige, og en 9 procentpoint lavere risiko for inden da at have modtaget en dom for kriminalitet.

At der er forskel er ikke noget nyt. En væsentlig forklaring er, at det ofte, men langt fra altid, er børn med forskellige problemer, der bliver anbragt henholdsvis det ene og andet sted. Altså noget i retning af, at Emma kommer i plejefamilie, fordi hendes mor bliver syg, mens Anders kommer på institution pga. omsorgssvigt.

Statistisk holdbart

Når man beskriver, hvordan det siden går Emma og Anders, og finder ud af, at Emma klarer sig bedst, kan man let forfalde til den – helt uholdbare – konklusion, at det viser, at plejefamilie er bedre end institution. Den konklusion er uholdbar, fordi den ikke tager højde for, at Emma og Anders var forskellige, allerede før de blev anbragt. De var forskellige nok til, at man reelt ikke kan sige noget om, hvilken rolle lige præcis anbringelsen kom til at spille for deres fremtidsudsigter.

Den netop gennemførte analyse fra Rockwool Fondens Forskningsenhed søger at tage højde for de store forskelle, der er mellem Emma og Anders. Det gøres ved først at sammenligne Emma og Anders med deres respektive søskende. Anders må nemlig forventes at ligne sine søskende på væsentlige punkter – fx i forhold til forældrepåvirkning, opvækst, socioøkonomisk status og så videre. Vi bruger altså Anders' bror som et billede på, hvordan det ville være gået Anders, hvis han ikke var blevet anbragt. I anden runde sammenligner man så forskellen mellem Anders og hans søskende med forskellen mellem Emma og hendes søskende. Denne sammenligning er renset for de problemer, der er i, at Emma og Anders ikke har samme udgangspunkt, givet ved

Figurens grå søjler illustrerer, i hvilket omfang søskende til de anbragte er i gang med en uddannelse som 18-årige. Uddannelsesdeltagelsen er næsten den samme for disse søskende, nemlig henholdsvis 76 og 74 pct. Det interessante er, hvor meget de anbragte børn adskiller sig fra deres søskende i forhold til uddannelse – altså forskellen mellem de blå og grå søjler. Forskellen mellem børn anbragt i familiepleje og deres søskende er på 9 procentpoint, mens forskellen mellem børn anbragt på døgninstitution og deres søskende er på 21 procentpoint. Forskellen på de 12 procentpoint viser, at anbringelsen i forhold til uddannelse har en større negativ betydning for børn anbragt på døgninstitution.

deres familiebaggrund (og altså repræsenteret ved deres søskende). Den undersøgte gruppe i denne analyse er altså familier, der hverken har fået *alle* eller *ingen* børn anbragt, men derimod har fået nogle af deres børn anbragt. Det giver mulighed for at sammenligne med ikke-anbragte søskende.

Kommunernes meget forskellige anbringelsespraksis betyder i øvrigt, at børn med de samme ressourcer anbringes i familiepleje i en kommune og på institution i en anden. Det ændrer ikke den kvalitative konklusion at tilføje dette tilfæl-

dighedsselement i anbringelser af børn til analysen.

Ikke mere kriminelle

I forhold til domme for kriminalitet er forskellen på de to grupper anbragte børn i øvrigt særdeles markant. Mens Andersgruppen i gennemsnit som 18-årige har modtaget langt flere domme end andre, så er der ingen forskel på børnene i Emma-gruppen og deres søskende.

Børn anbragt i familiepleje bliver altså ikke mere kriminelle end deres søskende, de går blot mindre i skole.

Længere tids anbringelse har positive konsekvenser senere i livet

Når det er et faktum, at et barn skal anbringes uden for hjemmet, kan der – for barnets skyld – være god idé i, at anbringelsen bliver længerevarende.

Det viser en analyse af, hvordan det går anbragte børn senere i livet. Konkret er det undersøgt, hvilken sammenhæng der er mellem antallet af år, et barn har været anbragt, og hvordan det senere går barnet med hensyn til beskæftigelse, indkomst og kriminel adfærd. Og resultatet er, at de, der har været anbragt i længere tid, klarer sig markant bedre end dem, der kun har været anbragt i kortere tid.

Resultatet af analysen er modsat af, hvad man umiddelbart skulle forvente. De fleste vil givetvis forvente, at mennesker, der som børn har været anbragt, står over for et sværere liv end andre. Derfor er det også naturligt at forvente, at de, der som børn var anbragt i længere tid, klarer sig dårligere i forhold til dem, der var anbragt kortere tid. Men sådan er det ikke nødvendigvis. Børn, som oplevede en forlængelse af deres anbringelse på op til et år, klarer sig markant bedre senere i livet end dem, der ikke fik forlænget deres anbringelse.

Personer, der som børn var anbragt i lidt længere tid, har simpelthen højere indkomst og er mindre ledige end de, der har været anbragt i kort tid. Konkret er det undersøgt, hvordan det går de tidligere anbragte i løbet af det 21. leveår på disse parametre.

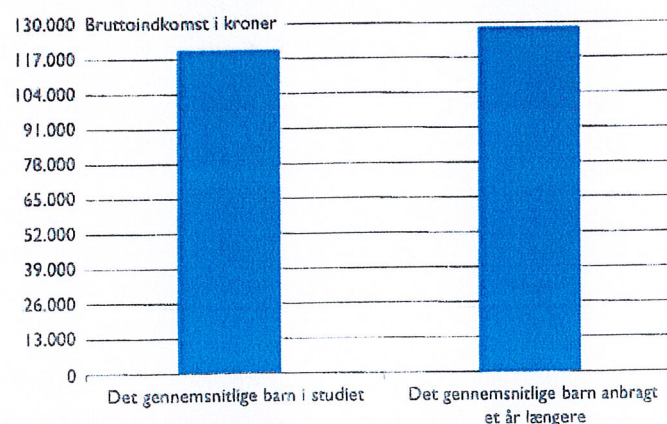
Det viser sig, at der er en positiv sammenhæng mellem anbringelseslængde og indkomst: Når et barn bliver anbragt et

år ekstra, stiger bruttoindtægten i det 21. leveår med ca. 11.000 kr.

Samme resultat ses i forhold til ledighed – om end sammenhængen her er negativ. Det betyder, at der er en sammenhæng mellem flere års anbringelse og en mindre ledighedsprocent. I det 21. leveår er resultatet helt konkret, at et ekstra års anbringelse betyder fem procentpoint lavere ledighed. For det gennemsnitlige barn i studiet, som er anbragt i ca. fem år, vil et år ekstra i anbringelse betyde en ændring af ledigheden fra 26 til 21 pct.

FIGUR 5

Effekten af ét års længere anbringelse på det gennemsnitlige barns bruttoindkomst som 21-årig

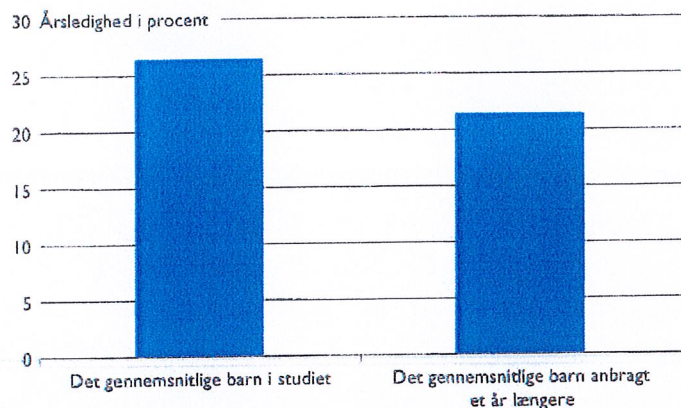

KILDE: ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

Indkomsten som 21-årig afhænger af, hvor længe man har været anbragt som barn. Det gennemsnitlige barn har været anbragt i fem år. Resultatet omfatter kun børn anbragt før det fyldte 13. år

FIGUR 6
Effekten af ét års længere anbringelse på det gennemsnitlige barns ledighed som 21-årig

KILDE: ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

Figuren angiver det gennemsnitlige barns ledighed som 21-årig og samme barns ledighed, hvis det blev anbragt et år længere. Resultatet gælder kun børn anbragt første gang, inden de fylder 13 år.

Graversenreformen

Data til denne analyse kommer fra den ændring, der skete i dansk socialpolitik i starten af 1990'erne. I forlængelse af det såkaldte Graversenudvalgs betænkning fra 1990 skete der en ændring af både loven og praksis i retning af, at anbringel-

ser kunne forlænges. Og det skete – fra 1993 og frem.

Konkret er 7.220 børn født mellem 1982 og 1987 analyseret. Fælles for dem er, at de er blevet anbragt første gang før deres fyldte 13. år. Det viser sig, at de ligner hinanden på mange punkter, fx i forhold til hvor mange anbringelser de oplever, alder ved første anbringelse og andel, der anbringes. Kun på ét område adskiller de sig, nemlig i forhold til at de, der er født sidst i perioden, oplever længere anbringelser i forhold til de lidt ældre. Denne fremgangsmåde betyder, at det alene er anbringelsens længde (som er ændret af udefrakommende faktorer, nemlig lov- og praksisændringen), der ændrer sig, hvorfor denne kan undersøges, uafhængigt af børnenes egne karakteristika.

At længere tids anbringelse har positive effekter senere i livet, er nok ikke overraskende for de mennesker, der i starten af 1990'erne anbefalede dette. Et mål ved reformen var at yde hjælp til udsatte børn ved at give dem mere tid i anbringelsen, hvis hjemmet ikke kunne tilbyde et godt nok opvækstmiljø. Og resultatet af denne analyse tyder altså på, at det er lykket.

Kriminalitet

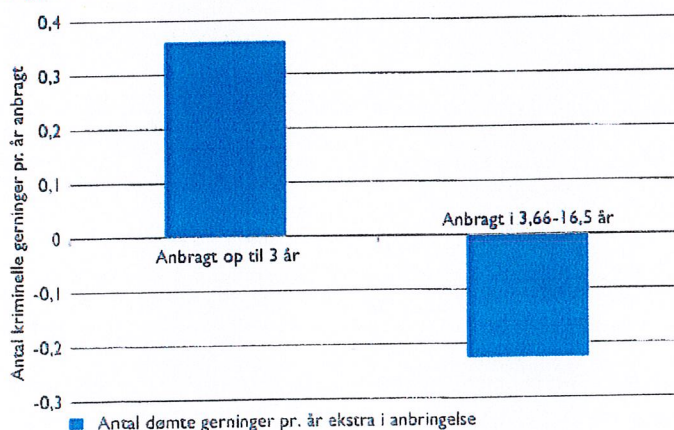
Det er også undersøgt, om der er en sammenhæng mellem anbringelseslængde og kriminalitet begået i det 18.-21.-leveår. Altså om øget anbringelsestid reducerer kriminaliteten. Svaret er – både ja og nej. Og, at det kommer an på, hvor lang tid barnet er anbragt.

Forklaringen er som følger: For børn, der er anbragt kort tid – op til tre år – øger ekstra anbringelsestid kriminaliteten senere i livet. Men det forholder sig omvendt for børn, der er anbragt i lang tid – fra 4 til 16 år. For dem gælder, at et ekstra år som anbragt reducerer den senere kriminalitet.

Af figur 7 fremgår sammenhængen mellem anbringelseslængde og kriminalitet begået i det 18.-21. leveår. Den, der har været anbragt i to år, vil i gennemsnit få 0,35 flere domme for kriminelle handlinger som 18-21-årig, i forhold til den, der kun har været anbragt et år.

Modsat forholder det sig for dem, der i barndommen har været væk fra mor og far i mange år. Den, som har været anbragt i ti år, vil som 18-21-årig i gennemsnit få 0,22 færre domme end den, der har været anbragt ni år.

FIGUR 7
Effekten af øget anbringelseslængde på domme for kriminelle gerninger begået i det 18.-21. leveår pr. år ekstra i anbringelse

KILDE: ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

Figuren angiver, hvad effekten af at forlænge en anbringelse med et år er, for de 40 pct. børn, der oplever de korteste anbringelser (kolonne 1), hhv. de 40 pct. der oplever de længste anbringelser (kolonne 2). Der er taget højde for, at anbringelseslængde er påvirket af, hvornår man er født. Resultatet gælder kun for børn anbragt første gang, inden de fyldte 13 år. Springet mellem 3 og 3,66 år skyldes, at der ikke er nogen signifikant effekt for de mellemste 20 pct.

Slægtsanbringelser giver ikke flere sammenbrud end andre anbringelser

En anbringelse af et barn hos familie, slægtninge eller venner (herefter samlet betegnet 'slægtninge') er hverken en mere eller mindre stabil løsning end andre typer af anbringelser.

Det viser en analyse af, hvor tit det sker, at en anbringelse slutter i utide. At den slutter i utide – bringes til ikke-planlagt ophør – kan fx ske fordi barnets eller den biologiske forældres samtykke til anbringelsen pludselig trækkes tilbage.

Som det fremgår af figur 8 er fx halvdelen procent af slægtsanbringelser fra 2006 siden ophørt ikke-planlagt, mens det samme gør sig gældende for lidt færre i andre typer familiepleje, men for lige over fire procent af børn anbragt i institutioner og på eget værelse.

Blodets bånd

Gennem de senere år har der i Danmark været stigende opmærksomhed på muligheden for at anbringe børn hos slægtninge i stedet for hos fremmede plejefamilier. Men om det rent faktisk er den bedste løsning, har der hidtil ikke eksisteret sikker viden om.

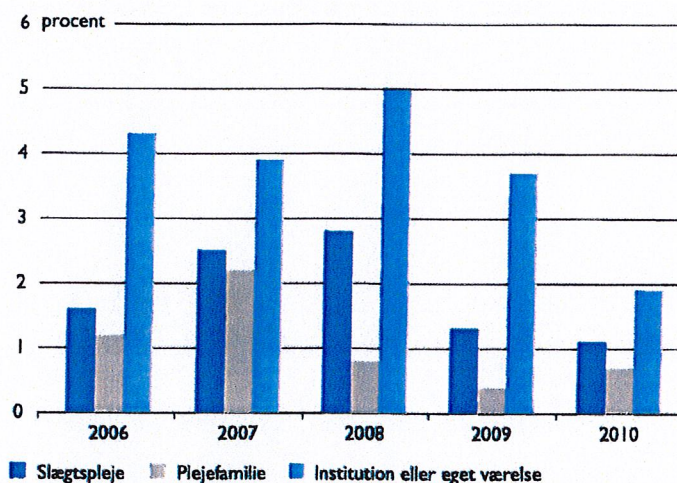
Både argumenterne for og imod slægtsanbringelse er – hver på deres måde – stærke.

For anbringelse hos slægten taler følgende argumenter: Barnet kender slægtningene i forvejen, hvilket gør flytningen hjemmefra mindre dramatisk. Amerikanske studier viser, at slægtninge er mere empatiske over for barnet end traditionelle plejere. De er mere pligttopfyldende og følelsesmæssigt engagerede, hvilket kan have betydning for, om anbringelsen senere bringes til pludseligt ophør. Derudover er der – for det offentlige – et økonomisk argument: Det er langt billigere at placere et barn hos slægtninge.

Tilsvarende er det heller ikke svært at finde argumenterne imod. Det helt centrale er, at mange af de sociale og sundhedsmæssige problemstillinger, som er årsagen til anbringelsen, med stor sandsynlighed også eksisterer i andre dele af slægten.

Årsagen til anbringelsen kunne fx være, at mor svigter barnet på grund af

FIGUR 8
Andel anbringelser med ikke-planlagte ophør fordelt på anbringelsesformer

KILDE: ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

Det fremgår af figuren, i hvor stor en andel af anbringelserne der opleves ikke-planlagte ophør. Som det fremgår, er der intet, der tyder på, at der er færre ikke-planlagte ophør ved slægtsanbringelse i forhold til plejefamilier, hvorimod børn anbragt på institutioner har højere sammenbrudsrate. Sidstnævnte børn er dog også i snit ældre, hvilket kan have betydning. Faldet i 2009 og 2010 er alene et udtryk for, at disse anbringelser – indtil videre – har haft kortere tid til at bryde sammen i.

en personlighedsforstyrrelse. Der kunne fx være tale om, at hun har begrænset evne til at håndtere sociale relationer, er misbruger af alkohol eller piller og måske mangler evne til at tage voksenansvar.

Problemet er, at der er stor sandsynlighed for, at årsagen til morens adfærd i nogen grad kan findes hos i det mindste dele af slægten. Altså, at hun i sin egen barndom har oplevet en eller anden slags omsorgssvigt, hvilket gør, at netop mormors og morfars hjem næppe er det mest oplagte sted for barnebarnet at bryde sin negative sociale arv. Og det er heller ikke usandsynligt, at mostre og onkler har lignende eller andre problemer.

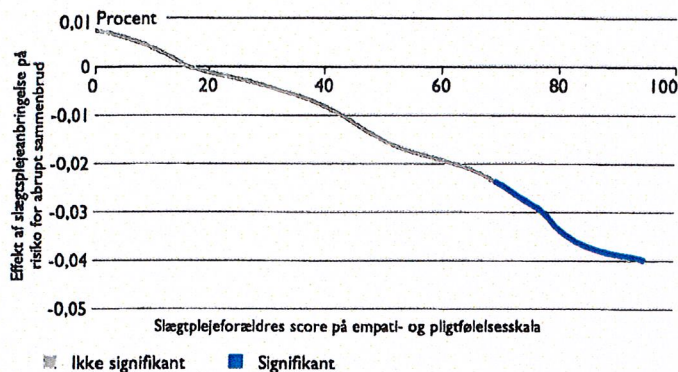
Kun de bedste slægter er bedre

I analysen er det også undersøgt, om slægtsanbringelse kan være en god idé i nogle – men ikke i andre – tilfælde.

FIGUR 9

Effekt af slægtsanbringelse på sandsynligheden for ikke-planlagt ophør i forhold til slægtskvalitet

KILDE: ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

Grafen viser, hvordan effekten af en slægtsanbringelse i forhold til en mere traditionel anbringelse afhænger af plejerens plejekompetence.

Et logisk svar kunne være, ja det er en god idé, hvis man kan finde slægtinge med ressourcer til at være konsistente, indfølelse og pligtopfyldende nok. Rent forskningsmæssigt er det imidlertid mere end svært at undersøge, om dette tilsyneladende logiske svar er korrekt. Forklaringen er den simple, at man ikke kan slå menneskers grad af empati og pligtopfyldelse op i noget register.

Til gengæld kan man gøre noget andet. Man kan kigge på de enkelte sagsbehandlere, der anbringer børn. De opfører sig nemlig meget forskelligt. Nogle sagsbehandlere bruger slægten igen og igen, når de anbringer, mens andre kun yderst sjældent griber til den mulighed. Man må antage, at de sidste – sagsbehandlere, der kun sjældent bruger slægten – ganske enkelt er mere kræsne og nøjeregnende, når de vurderer, om slægten kan bruges i anbringelsen.

I figur 9 er effekten af slægtsanbringelse over for andre anbringelsesforanstaltninger rangordnet efter denne logik. Længst mod venstre er anbringelser fra sagsbehandlere, som bruger slægten igen og igen – man kunne kalde dem 'slægten-er-aldid-bedst'-sagsbehandlere. Længst mod højre er de kræsne – 'kun-de-bedste-er-gode-nok'-sagsbehandlere. På denne måde får man det, man kunne kalde en empati- og pligtfølelsesskala.

Som det fremgår af figuren, er det kun anbringelser i de bedste slægter, der viser sig bedre end anbringelse i en anden foranstaltning, idet de har signifikant færre ikke-planlagte ophør i forhold til andre plejefamilier. For den resterende gruppe er der ikke signifikant forskel på, om man anbringer i slægten eller i en anden anbringelsesforanstaltning.

Når barnet bliver anbragt, kommer far mere på overførselsydelse

Når fædre oplever at få et barn anbragt uden for hjemmet, stiger deres afhængighed af offentlig forsørgelse.

Det viser en analyse af sammenhængen mellem at få anbragt sit barn og fædres arbejdsmarkedstilknytning. Analysen tager højde for, at fædre, der oplever anbringelser, i udgangspunktet er forskellige fra andre fædre, og at andre bagvedliggende forhold kan påvirke både, hvor meget far arbejder, og om hans barn bliver anbragt.

Analysen bygger på den viden, der i forvejen eksisterer om, at mænd, når de får børn, begynder at arbejde mere, end de gjorde, før de fik børn. Nogle vil mene, at det at få børn stiller øgede sociale krav til deltagelse på arbejdsmarkedet, fordi man nu er far. Så spørgsmålet rejser sig: Gør det omvendte sig også gældende? Op-

lever mænd en deroute fra arbejdsmarkedet, når et barn bliver fjernet fra hjemmet?

Svaret er ja. Anbringelse af barnet påvirker fædres tendens til at arbejde og dermed også deres tendens til at modtage overførselsydelse uden rådighedskrav.

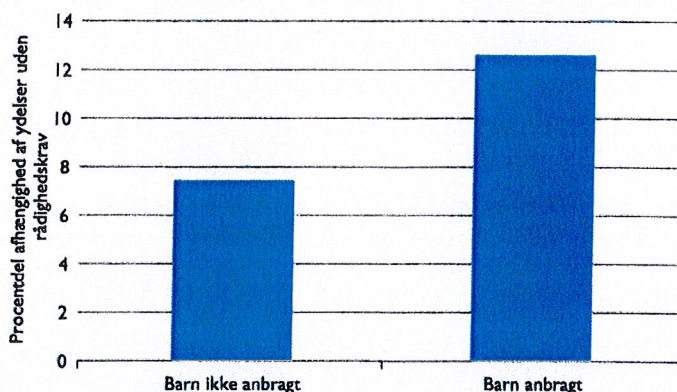
Undersøgelsen viser, at fædre, der ikke har oplevet at få anbragt et barn, i gennemsnit modtager passiv offentlig forsørgelse i syv pct. af en måned. Til sammenligning modtager tilsvarende fædre, der har oplevet at få anbragt et barn uden for hjemmet – i gennemsnit – passiv offentlig forsørgelse i 13 pct. af en måned. Det svarer til, at en far, der får anbragt sit barn uden for hjemmet, i gennemsnit har behov for offentlig forsørgelse i omkring to dage mere om måneden end andre fædre, når barnet er anbragt.

Analysen drager nytte af, at der i 1998 blev gennemført en lovændring på området, som medførte en stigning i antallet af anbringelser. Denne lovændring gav gode rammer for at undersøge, hvad en anbringelse betyder for sammenlignelige fædre.

Resultatet belyser det faktum, at en anbringelse er dyrere for samfundet, end man umiddelbart kan se af det offentlige forbrug på udsatte børn og unge. Oven i de direkte udgifter skal lægges flere udgifter til offentlig forsørgelse og færre skatteindtægter.

FIGUR 10
Effekten af en anbringelse på den gennemsnitlige procentdel af en måned far modtager passiv offentlig forsørgelse

KILDE: ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

Når et barn bliver anbragt uden for hjemmet, har det betydning for, hvor afhængig far er af offentlig forsørgelse. Fædre, der ikke har fået anbragt et barn, modtager i gennemsnit passiv offentlig forsørgelse i 7 pct. af en måned. Fædre, der har fået anbragt et barn uden for hjemmet, modtager i gennemsnit passiv offentlig forsørgelse i 13 pct. af en måned, hvor barnet er anbragt.

Fødselsvægten har – i sig selv – betydning for børns risiko for anbringelse

Hvor meget et barn vejer, når det bliver født, har selvstændig betydning for, hvor stor risiko barnet har for at blive anbragt uden for hjemmet.

Det viser en undersøgelse af årsagssammenhængen mellem barnets vægt ved fødslen og risikoen for, at barnet bliver anbragt uden for hjemmet i løbet af sine første syv leveår.

Undersøgelsens udgangspunkt er, at der er flere anbragte børn, der har haft lav fødselsvægt, end man umiddelbart skulle forvente ud fra andelen af børn med lav fødselsvægt i befolkningen generelt.

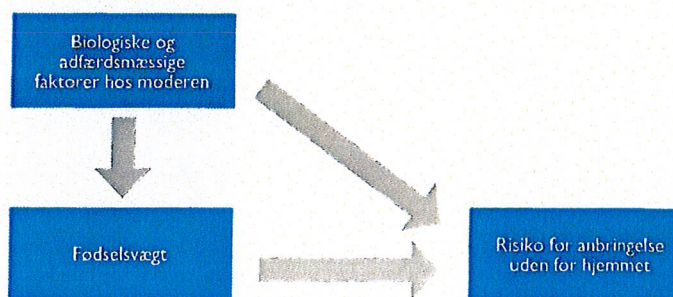
Spørgsmålet er, om denne overrepræsentation af børn med lav fødselsvægt – hvilket vil sige under 2.500 gram – blandt anbragte børn har noget med den lave fødselsvægt at gøre, eller om forklaringen alene skal findes i forhold hos moren.

Det er nemlig velkendt, at morens adfærd og baggrund har betydning for risikoen for, at barnet bliver anbragt uden for hjemmet. Samtidig ved vi, at hvis mor fx er stofmisbruger, mens hun er gravid, har barnet større risiko for at blive født med for lav vægt. Fortsætter moren sit misbrug

efter fødslen, er der forøget risiko for, at barnet bliver anbragt uden for hjemmet. Hvis det sker, er det ikke nødvendigvis barnets fødselsvægt, der er årsagen til anbringelsen.

Omvendt har lav fødselsvægt også en række konsekvenser, som kan have di-

FIGUR 11
Sammenhængen mellem mors adfærd for lav fødselsvægt og risiko for anbringelse uden for hjemmet

KILDE: ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

Risikoen for at blive anbragt uden for hjemmet har både sammenhæng med forhold hos moren og barnets fødselsvægt.

rette betydning for risikoen for at blive anbragt. Børn, der fødes med en for lav fødselsvægt, oplever således flere problemer med helbredet end andre børn. De kommer oftere på hospitalet, klarer sig dårligere i skolen, og de har større risiko for at udvikle mentale lidelser som fx autisme og ADHD.

Lav fødselsvægt på grund af en eksogen stressfaktor

For at undersøge, om barnets fødselsvægt har en selvstændig betydning for risikoen for at blive anbragt uden for hjemmet, må man altså finde en metode til at adskille fødselsvægtens effekt og effekten af forhold, der knytter sig til moren og hendes livsførelse. Man skal med andre ord finde en eksogen – udefra kommende – faktor.

Her kommer kvindehåndbold – måske lidt overraskende – ind i billedet. Forklaringen er som følger: Man ved, at det kan være forbundet med stress at følge spændende sportsbegivenheder. Og man ved, at gravide, der udsættes for stress, har større risiko for at få børn med lav fødselsvægt. Endelig ved man, at en meget stor del af danske kvinder fulgte det danske kvindelandshold i håndbold i 1990'erne. Her var det i særlig grad de kampe, som blev afsluttet i forlænget spilletid, som medførte et uventet højt niveau af stress hos både spillere og tilskuere. Det særlige ved den

forlængede spilletid er, at ingen på forhånd kunne forudse, at den blev nødvendig for kampens afgørelse. Derved kunne vordende mødre med bestemte karakteristika ikke vælge disse kampe fra på forhånd.

Dermed opfylder håndboldkampe, der blev afsluttet i forlænget spilletid, kravet om at påvirke fødselsvægten gennem stresspåvirkningen af moren, uden at være afhængig af forhold ved moderen.

Ved at undersøge fødselsvægten blandt børn af kvinder, der var gravide, da disse kampe blev spillet, kan man beregne den direkte effekt af at have for lav vægt ved fødslen på risikoen for at blive anbragt uden for hjemmet.

Og resultatet er altså, at børn, der har en fødselsvægt på under 2.500 gram, har en forøget risiko for at blive anbragt uden for hjemmet – uanset forhold hos barnets mor.

Usikker størrelse

Fordelen ved den anvendte metode er, at man kan isolere effekten af lav fødselsvægt. Ulempen er, at man kun kan sige noget om effekten af lav fødselsvægt for børn af de mødre, som blev udsat for den eksogene stresspåvirkning. Men her er effekten dog ikke ubetydelig, idet disse børn, såfremt de vejer mindre end 2.500 gram ved fødslen, har en forhøjet anbringelsesrisiko på cirka 12 procentpoint.

I vores analyse bruger vi håndboldkampe, der afgøres i forlænget spilletid, til at finde frem til, om lav fødselsvægt påvirker et barns anbringelsesrisiko. Det betyder ikke, at håndbold er farligt, og at man skal fraråde gravide at se håndbold: I det moderne samfund er der en række kilder til stress, ligesom de fleste sportsgrene medfører risici i ekstreme situationer. Gravide, som er særligt påvirkelige overfor stress, skal generelt være på vagt overfor meget stressende situationer, og det gælder i så fald også eks-

tremt spændende sportsbegivenheder. Den typiske gravide kvinde har ikke noget at frygte. Den eneste grund til at bruge enkelte håndboldkampe, der afgøres i forlænget spilletid, i den konkrete analyse er, at de er en kilde til stress, som den enkelte kvinde ikke har kunnet forudse. Samtidig er det et væsentligt parameter, at så mange kvinder fulgte kampene i 90'erne, og at der derved også har været mange kvinder, som blev udsat for den stressende virkning af netop disse kampe

Færre børn bliver anbragt uden for hjemmet, når far får samfundstjeneste i stedet for fængsel

Sandsynligheden for, at et barn bliver anbragt uden for hjemmet, påvirkes af, hvordan en eventuel dom til faren bliver afsønet. En dom på samfundstjeneste i stedet for fængsel har en hidtil overset positiv sideeffekt, nemlig at anbringelsessandsynligheden ikke øges, som den ellers ville have gjort med en fængselsdom.

Det viser en analyse, som Rockwool Fondens Forskningsenhed har lavet af den udvidelse af samfundstjeneste, der blev gennemført i juli 2000.

Undersøgelsen viser, at selve indespærringen af faren, altså at faren i en periode ikke er i hjemmet, øger risikoen for anbringelse. Og altså, modsat, at alternativet – samfundstjenesten – ikke har samme negative konsekvenser for familiens børn. Resultaterne viser, at børn af fædre, som er blevet dømt efter implementeringen af samfundstjenestereformen, har et procentpoint lavere anbringelsesrisiko end børn af fædre, som blev dømt før reformen. Dette svarer til et fald på godt 14 pct.

Selve fængslingen

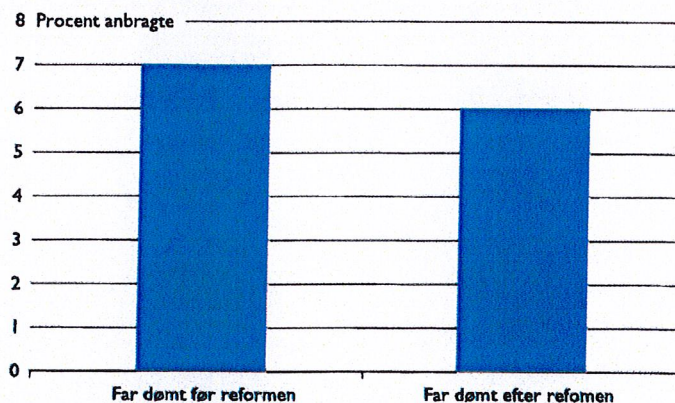
Det nye ved dette resultat er påvisningen af, at selve fængslingen har en effekt. Det er nemlig hverken nyt eller overraskende, at familier, hvor far til tider er i fængsel, også er familier, som har en højere risiko for, at børn bliver anbragt.

I familier, hvor faren ikke har været fængslet i løbet af de første tolv år af barnets liv, er der 2 pct. sandsynlighed for, at barnet bliver anbragt i løbet af det 12.-15. år. Hvis far derimod har været fængslet i løbet af barndommen, stiger sandsynligheden til hele 16 pct.

Det nye i analysen er, at det er effekten af fængslingen, som undersøges. Det er ikke vanskeligt at finde argumenter for, at indespærring af faren i sig selv kan have en negativ indvirkning på familien. Når far spærres inde, kan det give familien økonomiske problemer, det kan skabe ekstra pres på moren, det kan give problemer i parforholdet, og det kan have betydning for faren som rollemodel.

Muligheden for at belyse effekten af

FIGUR 12
Anbringelsesrisiko for børn af fædre dømt før og efter reformen af samfundstjeneste i 2000

KILDE: ROCKWOOL FONDENS FORSKNINGSENHED

Af figuren fremgår andelen af børn, der bliver anbragt uden for hjemmet i en tre-årig periode, efter at faren har fået en dom. Som det fremgår, falder anbringelsesrisikoen med et procentpoint efter reformen, svarende til et fald på 14 procent.

fængslingen er opstået gennem en ændring af loven, som skete i 2000. Her blev samfundstjeneste som afsoningsmulighed udvidet for en række lovovertrædelser, som tidligere ville have givet fængsel. Det gjaldt fx spirituskørsel, andre trafikforseelser, vold i den mindre alvorlige ende og småtyverier.

På grund af denne lovændring eksisterer der to ens grupper, der kun adskiller sig ved deres risiko for at komme i fængsel, fordi de blev dømt før hhv. efter reformen. Hvis der er forskel på anbringelsesrisikoen blandt børn af fædre dømt før og efter reformen, vil det derfor ikke kunne skyldes forhold vedrørende barnet eller faren, men være en direkte konsekvens af lovændringen, og det vil sige farens risiko for at komme i fængsel.

Før reformen udgjorde samfundstjenesten i den relevante gruppe dømte nogle få pct., mens det efter reformen var ca. hver fjerde, der fik en dom på samfundstjeneste.

Ændringen i disse fædres risiko for at komme i fængsel er altså alene betinget af udefrakommende faktorer (lovændrin-

gen) og har ikke noget at gøre med farens egne karakteristika. Ved brug af denne ændring, viser analysen, at børn af fædre, som undgår fængsel som følge af samfundstjenestereformen, har en reduceret anbringelsesrisiko på 5 procentpoint.

Grænse for generaliserbarhed

Resultatet er ganske robust, hvilket betyder, at det fremkommer, selvom det udsættes for en række følsomhedsberegninger.

Det er dog vigtigt at være opmærksom på, hvor generaliserbart resultatet er. Altså om man på denne baggrund kan sige, at man bør udvide samfundstjenesten til at gælde andre forbrydelser, fordi det vil betyde færre anbringelser. Det kan man ikke. Det er sikkert, at resultatet er der for den gruppe forbrydelser, der er undersøgt, men det er på ingen måde givet, at man ville få samme resultat, hvis fx meget grove røverier fremover gav samfundstjeneste.

Et overblik

Artiklerne i dette nyhedsbrev har formidlet en række resultater fra bogen *Når man anbringer et barn II. Årsager, effekter af anbringelsesforanstaltninger og konsekvenser*. Bogens ambition er at bringe forståelsen af dette sociale område videre ved dels at gennemføre en række kausale analyser af

effekterne af anbringelse, dels at afdække betydningen af bestemte baggrundsfaktorer hos barnet for dets risiko for at blive anbragt. Bogens indledende kapitler sætter konteksten ved at belyse udgiftsudviklingen på området samt ændringer over tid i børns risiko for at blive anbragt.

Konklusion

Del I: Udgifter og kumulativ risiko

1: Udgifter til anbringelser – ændringer over tid?	Selvom kommunerne isoleret set har oplevet stigende udgifter til udsatte børn og unge, er der ikke, samlet set, sket nogen væsentlig stigning i de samfundsmæssige udgifter inden for området. Kommunernes oplevelse af en udgiftsekspllosion skyldes ændringer i finansieringsmodellen.
2: Den kumulative risiko for anbringelse uden for hjemmet	Et barns kumulative risiko for at blive anbragt uden for hjemmet, fra det fødes til det fylder 18 år, er faldet i perioden fra 1998 til 2010. I starten af perioden var denne risiko på cirka 6 pct., mens den i slutningen af perioden var på knap 3 pct. Der er dog store forskelle mellem køn og etniske grupper, således at drenge med ikke-vestlig baggrund har den største absolutte risiko for at blive anbragt uden for hjemmet i løbet af barndommen.

Del II: Årsager til anbringelser

3: Lav fødselsvægt blandt anbragte børn – samvariation eller årsagssammenhæng?	Børn, der vejer mindre end 2.500 gram ved fødslen, er overrepræsenteret i gruppen af anbragte børn og unge. Kapitlet viser, at den lave fødselsvægt kan være den direkte årsag til anbringelsen, idet den lave fødselsvægt har en selvstændig effekt på anbringelsesrisikoen på cirka 12 procentpoint.
4: Når far kommer i fængsel	Børn, hvis fædre kommer i fængsel, har en øget risiko for at blive anbragt uden for hjemmet i op til tre år efter domsafsigelsen. Kapitlet viser, at fængselsopholdet kan være den direkte årsag til en anbringelse, idet fængslingen har en selvstændig effekt på anbringelsesrisikoen på op mod 5 procentpoint.

Del III: Effekter og konsekvenser

5: Plejefamilie eller institution? Når anbringelsesstedet gør en forskel	Børn, der anbringes i plejefamilie, klarer sig bedre i det tidlige voksenliv end børn, som anbringes på institution. De har 12 procentpoint større sandsynlighed for at være i uddannelse som 18-årige, og 9 procentpoint lavere risiko for at have modtaget en dom for kriminalitet. Det på trods af at børn, som anbringes i plejefamilie i vores studie, typisk kommer fra mere ressourcerisikofamilier end børn, som anbringes på institution.
6: Det blir i familien – slægtspleje og sammenbrud af anbringelser	Børn, som anbringes hos slægten, har ikke mindre risiko for at opleve sammenbrud i anbringelserne, end sammenlignelige børn, som anbringes i mere traditionelle anbringelsesformer. Kun i det omfang slægtsplejeren optræder særligt empatisk og pligtopfyldende over for barnet, er slægtsanbringelser mere stabile end traditionelle anbringelser.
7: Anbringelseslængde og livet efter anbringelsen	Når børn anbringes i lidt længere tid, klarer de sig bedre som voksne. Hvis man øger anbringelseslængden med 1 år, vil det anbragte barn tjene 11.000 kr. mere og opleve 5 pct. mindre arbejdsløshed som 21-årig. For børn anbragt i mindre end 3 år øger et ekstra års anbringelse kriminalitet begået i det 18.-21.-levår, mens et ekstra års anbringelse mindsker kriminalitet begået på disse alderstrin for børn anbragt i mere end 3 år.
8: Anbringelser, far og arbejdsmarked	Anbringelsen af et barn uden for hjemmet har ikke kun konsekvenser for barnet selv. Kapitlet viser, at anbringelsen har en direkte årsagsvirkning på barnets fars tilknytning til arbejdsmarkedet. Effekten er stor, idet fædre til anbragte børn er 6 procentpoint mere afhængige af passive offentlige ydelser end sammenlignelige fædre, der ikke har oplevet at få anbragt deres barn.

Rockwool Fondens Forskningsenhed. Nyhedsbrev (ISSN 1396-1217) udgives for at informere offentligheden om resultaterne af den løbende forskning i Enheden. Nyhedsbrevet er ikke ophavsretligt beskyttet og må frit citeres eller kopieres med fornøden kildeangivelse.

Ansvarshavende redaktører: Forskningschef Torben Tranæs og formidlingschef Bent Jensen. Forskningsenhedens øvrige medarbejdere er: Sekretær Semra Ademovska, forsker Lars Højsgaard Andersen, forskningsassistent Pii Celine Krogh Andersen, projektchef og seniorforsker Signe Hald Andersen, forskningsassistent Kristian Hedeager Bentsen, seniorforsker Jens Bonke, forsker og it-ansvarlig Johannes Kaalby Clausen, forsker Peter Fallesen, forsker Jane Greve, forskningsassistent Sidsel Halben-Feld, seniorforsker Eskil Heinesen, forsker Camilla Hvidtfeldt, forskningsassistent Peter Hørlück Jessen, forsker Rasmus Landersø, evalueringschef og forsker Helene Bie Lilleør, evalueringskoordinator Ulrik Lund-Sørensen, forskningsassistent Bodil Wullum Nielsen, forskningsassistent Martin Engvang Roed, seniorforsker Marie Louise Schultz-Nielsen, forsker Peer Skov og forskningsassistent Jossi Steen-Knudsen.

Evt. praktiske spørgsmål i forbindelse med nyhedsbrevet besvares på tlf. 33 34 48 00.

Adresse: Sølvgade 10, 2. tv., 1307 København K. E-post: forskningsenheden@rff.dk. Hjemmeside: www.rff.dk.